

Sovellettua kielitiedettä

Saksassa on viime vuonna perustettu aikakauslehti »*Sprachforum*, Zeitschrift für angewandte Sprachwissenschaft zur überfachlichen Erörterung gemeinwichtiger Sprachfragen aller Lebensgebiete» (Böhlau-Verlag, Münster-Köln, 1. Jahrgang 1955, Heft 1, 96 s.), päätoimittajana tohtori Günther Kandler ja vakinaisina avustajina professorit Gerhard Deeters, Friedrich Kainz ja Leo Weisgerber. Toimituksen ohjelma-kirjoituksessa sanotaan mm.:

»*Sprachforum* on tarkoitettu erikoisalojen yläpuolella käsittelemään eri elämänalojen yleistärkeitä kielikysymyksiä tieteellisesti niihin syventyen. Monien eri ammattialojen johtavat edustajat tulevat siinä esittämään omia ongelmiaan ja näkökohtiaan kielestä kiinnostuneelle lukijakunnalle, niin että jokainen voi jokaiselta oppia ja saa tarpeellisen kosketuksen kielitieteelliseen spesiaalitutkimukseen. Kielitiede itse eri haaroi-neen tulee tällöin paneutumaan kaikkien muiden tieteenalojen ja käytännön kielellisiin tarpeisiin ja koettaa, edistääkseen julkisen elämän kieli-ongelman ratkaisua, saada käyntiin erityistutkimuksia, joiden tulokset on tarkoitus tallettaa *Sprachforum*-lehden lisävihkojen sarjaan. Täten tämä aikakauskirja yrittää auttaa kehittämään tähän asti laiminlyötyä sovelletun tutkimuksen haaraa, jonka laajakantoinen merkitys aletaan yhä paremmin oivaltaa, ja tarjota jokaiselle ammattialalle apua sen kielipulmiin sekä jatkuvaa yhteyttä kieli-tieteeseen.»

Lehden päätoimittajan ohjelma-kirjoituksessa »Sovelletun kielitieteen luomisesta ja *Sprachforumin* tehtävistä» todetaan, että ei ole mitään ammattialaa ja tieteenhaaraa, joka

ei olisi tekemisissä kielen kanssa. Uuden aikakauskirjan tehtävänä on nyt saada toisaalta ulkopuoliset kiinnostumaan kielitieteestä, toisaalta kielentutkijat itse harrastamaan käytännön kysymyksiä. Kandler arvelee, että jälkimmäinen tehtävä voi olla vaikeampi: »Kielitiede on tosin tottunut historialliseen ja myös teoreettiseen ajatteluun, mutta ei 'sovellettuun'; sillä yliopistoissamme virallinen 'kielitiede' on perinnäisesti samaa kuin indogermaanisten kielten esihistorian tutkimus, filologeille kielentutkimus on usein vain apu-n e u v o kirjallisuuden tutkimiseen; nykykielen tutkimista — joka on sovelletun kielitieteen pääedellytys — harjoitetaan vielä niukalti. Mutta kielitiede on havaitseva, että tämä sen uusi työala ei vain saata lievittää kielitieteen omaa pulatilaa [nim. yleisestä mielenkiinnosta syrjäänjääneisyyttä], vaan hedelmöittää sen perustutkimustakin, että tieteellisestä arvosta ei täten mitään menetetä ja että henkietieteen edustajain ei pidä jättää käytäntöä pelkästään luonnontieteilijäin asiaksi. Yhteisöllä on erikoisalalle yleensä aivan yhtä paljon antamista kuin tällä erikoisalalla yhteisön tarpeille — mutta eikö ylipäänsäkin ole vastuutonta jättää elämänkysymyksiä huomiotta? Joka ei tahdo lähteä mukaan jollekin työkentälle, voi ainakin sallia sen jäädä omaan arvoonsa. Sovellettu kielitiede olisi ilman perusteiden tuntemusta hukassa; se pyrkii välttämättä läheiseen yhteistyöhön kaikkien muiden kielitieteen erikoisalojen kanssa, joita kaikkia se pitää arvossa ja joiden se toivoo edistyvän. Silti se itse on samoin tunnustettava omin-takeiseksi tieteenalakseen, sillä puhdas teoria ei kykene vastaamaan käy-

tännön kysymyksiin — sen paremmin kuin teoreettisen fysiikan tieto ei riitä esim. konstruoimaan moottoria.»

Kandler osoittaa runsaiden kirjallisuusviittausten avulla (niitä on yhteensä 84!), minkä eri alojen edustajat eri maissa ovat ottaneet pohdiakseen kieliseikkoja, joiden selvittelyssä sovelletulla kielitieteellä olisi eräänlaisena »kätilöntaitona» mahdollisuus tarjota apuansa ja toisaalta itse saada virikkeitä, kuten lääketiede hyötyy usein vähäistenkin käytännöllisten kliinisten tapausten jatkuvasta tarkkailusta.

»Sprachforumin» samaiseen 1. vihkoon sisältyy vielä mm. seuraavat artikkelit: Leo Weisgerber, »Maailman sanoittamisesta [Worten] ihmis-

kunnan kielellisenä tehtävänä»; Friedrich Kainz, »Juridista kielipsykologiaa»; Emil Froeschels, »Kielenhoitoppia — nykyaikaisen logopedian vaikeuksia»; Wolfgang Schmidt-Hidding, »Uusi kielitieteen haara — tie ymmärtämykseen?» [käsittelee viime aikoina mm. Amerikassa harrastettua »semantiikkaa»]; Eugen Wüster, »Tekniikan kielen normitus»; Johann Knobloch, »Oikeinkirjoitusreformin peruskysymyksiä». Lisäksi numerossa on 9-sivuinen katsaus- ja kirjallisuusosasto.

Suomalaisenkin lukijan on syytä hyvin toivotuksin seurata tämän uusia tuulia humahduttelevan nuorekkaan yrittäjän ja esimerkinantajan vaellusta.

LAURI HAKULINEN